

בס"ד. ש"פ בראשית (התוועדות ב'), ה'תנש"א*

אלה תולדות נח נח גו'¹, ומבאר הצמח צדק במאמרו ד"ה זה², דמ"ש נח נח שתי פעמים הוא, כי נח הוא בחינת שבת (כדלקמן), ובשבת יש שתי בחינות, כמאמר רז"ל³ אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, וידוע⁴, דפירוש שתי שבתות הוא⁵ שתי השבתות שישנם בכל שבת⁶, מעלי דשבתא ויומא דשבתא. ולכן נאמר נח נח ב' פעמים, כנגד⁷ שתי השבתות שבכל שבת, מעלי דשבתא ויומא דשבתא. ומוסיף בהמאמר², דפירוש זה שנח הוא שבת הוא ע"פ דאיתא במדרש⁸ דנח נח שתי פעמים הוא נייחא לו ונייחא לעולם, נייחא לאבות ונייחא לבנים, נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים, נייחא בעוה"ז ונייחא לעוה"ב. ומאמר זה (דהמדרש) שנח הוא לשון נייחא כולל גם הפירוש שנח הוא בחינת שבת, כי בשבת כתיב⁹ וינח ביום השביעי. ונח נח שתי פעמים הם שבת תתאה ושבת עילאה, שהם⁶ מעלי דשבתא ויומא דשבתא. ויש לומר, דמהטעמים על זה שמבאר עוד פעם (לאחרי שמביא ראי' מהמדרש שנח הוא בחינת שבת) שנח נח הם מעלי דשבתא ויומא דשבתא, הוא, בכדי לרמז, שהשייכות דהפירוש שבהמאמר עם הפירוש שבמדרש הוא בנוגע לנח [דמזה שנח הוא לשון נייחא מוכח שנח הוא בחינת שבת] ובנוגע לנח נח שתי פעמים. דהפירוש (שבהמאמר) שנח נח הם שבת תתאה [מעלי דשבתא] ושבת עילאה [יומא דשבתא] הוא ע"ד פירוש המדרש שנח נח הם נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים¹⁰. והענין הוא, שמעלי דשבתא (עלית המלכות) בעבודת האדם הוא בירור והעלאת הגוף ונה"ב¹¹, תחתון שבאדם¹², ויומא דשבתא (המשכת ז"א) הוא המשכת הגילוי דנפש

* יצא לאור בשעתו, "לקראת ש"ק פ' נח . . . עש"ק ור"ח מ"ח, שנת ה'תנש"א".

- 1) ריש פרשתנו (נח).
- 2) אוה"ת פרשתנו נו, א. ביאורו להצ"צ ע' יג.
- 3) שבת קיח, ב.
- 4) לקו"ת ר"פ בשלח (ב, ג). ובכ"מ.
- 5) וזהו שבירושלמי (תענית פ"א סוף ה"א) אמרו אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה מיד הי' בן דוד בא, שאינו סותר להמאמר אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות, כי פירוש שתי שבתות הוא שתי שבתות שבכל שבת (לקו"ת בהר מא, א).
- 6) זהר ח"א (בהקדמה) ה, ב. ח"ב קלח, א.
- 7) וכ"ה בתו"א ריש פרשתנו (ח, ג).
- 8) ב"ר ריש פרשתנו (פ"ל, ה). וראה גם זח"א נח, ב.
- 9) יתרו כ, יא.
- 10) ועפ"ז יומתק שבתחלת הענין אומר בהמאמר ששתי השבתות הם שבת דמעלי שבתא ודיום השבת, ולאחרי שמביא המדרש, אומר דב"פ נח הם "שבת תתאה ושבת עילאה" (ומפרש "והוא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא") — כי הלשון "שבת תתאה ושבת עילאה" הוא ע"ד לשון המדרש "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים".
- 11) כן משמע באוה"ת לתהלים (יהל אור) במילואים ס"ע תרכח.
- 12) ראה ב"ר פ"ח, יא. פ"ב, ח. וראה תו"א בראשית ג, ד ואילך. קונטרס ומעין מאמר טו. המשך תרס"ו ע' תצה. ובכ"מ.

האלקית¹¹, עליון שבאדם¹². ועל ידי שישראל שומרים שתי השבתות, שע"ז נעשה המנוחה (מהענינים המבלבלים מעבודת ה') הן בהתחתון שבאדם והן בהעליון שבאדם, ע"ז נמשך גילוי המנוחה מלמעלה בכל העולמות, בעליונים ובתחתונים, נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים¹³.

ב) וביאור הענין בפרטיות יותר, יובן בהקדים המבואר בכ"מ¹⁴ נוגם במאמר הנ"ל דהצ"צ¹⁵ דשתי השבתות שישנם בכל שבת שייך לזה שכל עיסקא דשבתא כפול¹⁶. וזהו אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, כי כפל שייך לגאולה¹⁷. ויש לומר, דברדז"ל כל עיסקא דשבתא כפול נכלל גם שכל אחד משתי השבתות הוא כפול, היינו שכל אחד מהם כלול משניהם. והענין הוא, דאהבה ויראה הם (בכללות) העבודה שמצד הנשמה (יומא דשבתא) וקיום מצוות מעשיות היא העבודה שמצד הגוף (מעלי דשבתא). וענין עיסקא דשבתא כפול הוא, שאהבת ה' שמצד הנשמה (עליון שבאדם) תומשך בנפש הבהמית ובהגוף (תחתון שבאדם), וכמ"ש¹⁸ ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך (בשני בתי"ן), שהאהבה תהי' בחלל הימני מקום משכן נפש האלקית ובחלל השמאלי מקום משכן נפש הבהמית, כמארז"ל¹⁹ בכל לבבך בשני יצריך²⁰. ויתירה מזו — בכל נפשך, שהאהבה מתפשטת בכל הכחות והאברים (וי"ל שהוא כמו הרץ²¹ לדבר מצוה)²², ויתירה מזו — בכל מאדך, שאהבתו את הוי' נמשכת וניכרת גם בחלקו בעולם (בכל מאדך בכל ממונך²³), וסיום הפרשה הוא²⁴ וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, שע"י המזוזה שקובע בפתח ביתו ניכר²⁵ שה' אחד הוא המושל והוא השומר את הבית ואת כל אשר בתוכו²⁶,

13) ויש לומר, דבהמאמר מדבר בעבודת האדם (משמרין ישראל שתי שבתות), דעבודת האדם היא (בכלל) בסדר דמלמטה למעלה — ולכן אומר שבת תתאה ושבת עילאה; ובמדרש מדבר בהמשכה מלמעלה (שע"י עבודת האדם), שהיא בסדר דמלמעלה למטה, ולכן אומר "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים".

14) לקו"ת בשלח ב, ג. אוה"ת לתהלים שם ריש ע' תרכט. שם בהשמטות ע' תשכד ואילך. ד"ה לך לך תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' טו) ותר"ל (סה"מ תר"ל ע' ט). ובכ"מ.

15) אוה"ת שם נח, ב.

16) מדרש תהלים עה"פ (תהלים צב, א) מזמור שיר ליום השבת. יל"ש עה"פ (בשלח טז, כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת (רמזו רסא).

17) יל"ש ר"פ לך ובכ"מ בענין אותיות כפולות (מנצפ"ך). ובסה"מ תרכ"ז ותר"ל שבהערה 14 מקשר זה עם מרז"ל אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כו' נגאלים.

18) ואתחנן ו, ה.

19) ברכות נד, א (במשנה). ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ.

20) תו"א וישב כט, ג. שערי אורה שער התנוכה י, ב. אוה"ת חנוכה רפה, ב ואילך. וראה גם תניא פ"ט.

21) ראה אבות פ"ד מ"ב. ברכות ו, ב. שו"ע (ואדה"ז) או"ח ס"צ ס"ב (סי"ג).

22) המשך תרס"ו ע' תצז. סה"מ תרפ"ט ע' 263. סה"מ קונטרסים ח"ב שנא, א.

23) ברכות ופרש"י שבהערה 19.

24) ואתחנן שם, ט.

25) ראה תו"א מקץ מב, ג וקובעין (המזוזה) בפתח הבית להעלות הבית וכל אשר בו כו' להיות בטלים לאהבת ה' בכל מאדך בכל ממונך, ושם מג, ד "ובכל מאדך היא המזוזה שהיא בסוף ביתו עם כל הרכוש שבתוכו".

26) ע"ז יא, א. מנחות לג, ריש ע"ב. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. זהר ח"ב לו, רע"א (וראה לקו"ש

חי"ט ע' 121 בשוה"ג). ח"ג רסו, א.

ושומר את האדם גם בצאתו מביתו, ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם²⁷. ועד"ז הוא לאידך, שקיום המצוות מעשיות (עבודה שמצד הגוף) צ"ל באהבה ויראה (עבודה שמצד הנשמה).

ג) **וממשיך** בהמאמר²⁸, דמנחת שבת וכן סעודה שלישית דשבת, היא למעלה משתי השבתות (מעלי דשבתא ויומא דשבתא), ועד שלגבי בחינה זו, שתי השבתות הם בשוה. וזהו זכור ושומר בדיבור אחד נאמרו²⁹, דזכור ושומר יומא דשבתא ומעלי דשבתא [זכור לדכורא³⁰ (משפיע) הוא יומא דשבתא, המשכה מלמעלה למטה, ושומר לנוקבא³⁰ (מקבל) הוא מעלי דשבתא, העלאה מלמטה למעלה]³¹, ולגבי גילויי הבחינה דמנחת שבת, המשפיע והמקבל הם בשוה, זכור ושומר בדיבור אחד. ויש לקשר זה עם מה שאומרים במנחת שבת כי מאתך היא מנוחתם, שהמנוחה דשבת (שמתגלית במנחת שבת, רעוא דרעוין³²) היא מאתך, מאתך ממש³³. ומנוחה זו היא כוללת גם המנוחה דיומא דשבתא ומעלי שבתא, זכור ושומר.

ויש לומר, דענין זכור ושומר בדיבור אחד בעבודת האדם הוא, שקיום המצוות שלו הוא [לא מפני שהורגל כן והרגל נעשה טבע³⁴, טבע הגוף ונפש הטבעית, תחתון שבאדם, וגם לא מפני שאוהב את הוי' וחפץ לדבקה בו ואי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פיקודין שהם³⁵ רמ"ח אברין דמלאכא³⁶, דקיום המצוות באופן זה הוא מצד הנשמה (נפש האלקית), עליון שבאדם, אלא שקיום המצוות שלו הוא] מצד המצוה עצמה, מצוה מלשון צוותא וחיבור³⁷, שהוא מתאחד ומתחבר עם אוא"ס מצוה המצוות שלמעלה מהגדר דעליון ותחתון (נשמה וגוף) וכולל שניהם. וזהו"ע זכור ושומר בדיבור אחד, דכוונת המצוה השייכת לנשמה (זכור) ומעשה המצוה השייכת להגוף (שומר), הם כולא חד.

ויש לומר, שהמעלה דמנחת שבת על הכפילות (וההתכללות) דשתי השבתות שכל אחת מהם כלולה משתייהן (כנ"ל סעיף ב), היא, דבענין ההתכללות (דלעיל שם), כל אחד מהם הוא ענין לעצמו, אלא שכלול גם מענין השני. דואהבת את ה'

27 תהלים קכא, ח. זח"ג רסג, ב.

28 אוה"ת פרשתנו סא, א.

29 ר"ה כז, א. מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ יתרו כ, ח.

30 זחר ח"א מח, ב. שם (בהשמטות) רסה, א. ח"ב צב, א (ברע"מ). שם קלח, א. ח"ג צב, סע"ב (בהקדמת

הרע"מ). שם רכד, סע"א. וראה ג"כ שם פא, סע"ב.

31 תו"א יתרו עג, סע"א ואילך. ובכ"מ.

32 זח"ב פח, סע"ב. וראה המשך תרס"ו ע' תקמב ואילך.

33 ראה ד"ה אתה אחד לאדמו"ר האמצעי (מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' יו"ד).

34 תניא פמ"ד (סג, ב). וראה גם שם ספ"ד. פט"ו (כא, א). שבילי אמונה (לר' מאיר אלדבי) נתיב ד

שער ב. שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו.

35 ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א). הובא בתניא רפכ"ג. ועוד.

36 תניא פ"ד.

37 לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ — נסמנו לקמן ח"ג ע' נט הערה 55.

אלקיך הוא מצד הנשמה, אלא שהאהבה דהנשמה נמשכת גם בחלל השמאלי³⁸, ועד שמתפשטת גם בכל הכחות והאברים וניכרת גם בחלקו בעולם. והענין דמעשה המצוות שייך בעיקר לגוף האדם, אלא שבכדי שקיום המצוה תהי' לשמה הוא ע"י האהבה ויראה³⁹. וענין זכור ושמור בדיבור אחד שבמנחת שבת הוא שכוונת המצוה (דהנשמה) ומעשה המצוה (דהגוף) הם כולא חד.

ד) **וע"פ** הידוע⁴⁰ בפירוש כי מאתך היא מנוחתם (שאומרים במנחת שבת), שמנוחתם הבאה מאתך, מאתך ממש, היא המנוחה (דשבת) שבעשי' בפועל (שביתה ממלאכה בגשמיות), שבה כל ישראל שוים, יש לומר, שעד"ז הוא בהענין דקיום המצוה מצד המצוה עצמה, צוותא וחיבור עם אוא"ס מצוה המצוה, דענין זה מתגלה בעיקר בקיום המצוות בעשי' בפועל, שכל ישראל שוים בזה. והענין הוא, דהטעם האמיתי לזה שישאל מקיים מצוה (גם כשאין לו חיות בזה) הוא, מפני שכל אחד מישראל בעצם מהותו הוא רוצה לעשות כל מה שהוא רצון ה'⁴¹. דרצון זה שמצד עצם הנשמה הוא הסיבה האמיתית לזה שרוצה בגילוי לעשות את המצוה [אלא שברצון הגלוי שלו אינו נרגש שסיבתו הוא הרצון שמצד עצם הנשמה, ולכן נדמה לו שקיום המצוה שלו הוא מפני ההרגל, או בשביל איזו פני]. ויתירה מזו יש לומר, דגם כשעושה שלא במתכוין (נפלה סלע מידו ומצאה עני⁴²), הסיבה האמיתית לזה הוא הרצון דעצם הנשמה לעשות את רצון ה'⁴³. כי עצם הנשמה היא למעלה מדיעה, ולכן פעולת הרצון דעצם הנשמה על כח המעשה הוא גם כשאינו יודע מזה. וזהו שהענין דקיום המצוה באופן דצוותא וחיבור עם עצמות אוא"ס מצוה המצוה מתגלה בעיקר במעשה המצוה, כי הסיבה האמיתית לזה שעושה את המצוה הוא לפי שנתגלה בו הרצון שמצד עצם הנשמה שקשורה עם עצמות אוא"ס.

ויש להוסיף, שגם בקיום המצוות באופן זה ישנו הענין דזכור ושמור בדיבור אחד. דכיון שהסיבה האמיתית לזה שעושה את המצוה הוא לפי שמתגלה בו הרצון דעצם הנשמה, הרי המצוה שנעשית היא מצוה בשלימות, שיש בה גוף (מעשה המצוה⁴⁴) ונשמה (כוונת המצוה⁴⁴, שמצד הרצון דעצם הנשמה). [אלא שהגוף דהמצוה הוא בגילוי והנשמה דהמצוה היא בהעלם]. וכיון ששני הענינים [הכוונה והמעשה] הם מצד עצם הנשמה שלמעלה מהתחלקות, לכן הם כולא חד, זכור ושמור בדיבור אחד.

38) להעיר מתניא פ"ט "שתתפשט גם בחלל השמאלי", היינו שהאהבה שבחלל הימני מתפשטת גם בחלל השמאלי, ובהמשך הענין שם "בכל לבבך בשני יצריך".

39) תניא פל"ט (נג, ב).

40) ד"ה אתה אחד דלעיל הערה 33. וראה לקו"ש חט"ו ע' 227 ואילך. לקמן ח"ב ע' נד. ובכ"מ.

41) וכפס"ד הרמב"ם הידוע בהל' גירושין ספ"ב.

42) ראה ספרי הובא בפרש"י עה"פ תצא כד, יט. תו"כ הובא בפרש"י עה"פ ויקרא ה, יז.

43) ועפ"ז מובן, שגם כשנתינת הצדקה היא בלי ידיעתו, מתברך עלי' (ספרי ותו"כ שם).

44) דמצוה בלא כוונה היא "כגוף בלא נשמה" — ראה תניא פל"ח (ג, א). של"ה רמט, סע"ב. וראה

בהסמך במפתח פטוקים ומחז"ל בתניא (קה"ת תשמ"ה) ע' צ הערה 11.

ה) **וזהו** אלה תולדות נח נח, דהטעם לזה שאומר נח שתי פעמים גבי תולדות נח, הוא, כי אמיתית הענין דנח נח שתי פעמים הוא, ששני הענינים דניחא לעליונים וניחא לתחתונים הם נקודה אחת שכוללת שניהם⁴⁵, וגילוי ענין זה הוא בעיקר בתולדות נח, דתולדותיהם של צדיקים הם מעשים טובים⁴⁶, כנ"ל (סעיף ד) שאמיתית הענין דזכור ושמור בדיבור אחד הוא במעשה המצוות.

ויש לומר, דהטעם שענין זה נאמר גבי נח, הוא, כי נח שייך לתשובה [דעבודתו של נח גרמה לאמירת ה' לא אוסיף גו' לא ישבותו]⁴⁷, דע"י התשובה הוא גילוי עצם הנשמה⁴⁸. ולכן נאמר בו נח נח שתי פעמים, ענין אחד שכולל שני הענינים דניחא לעליונים וניחא לתחתונים. ויש לקשר זה עם פירוש הידוע⁴⁹ בלשון רז"ל⁵⁰ תשובה ומעשים טובים, שע"י התשובה נעשים המעשים (מעשה המצוות) מעשים טובים ומאירים⁵¹, דמעשים הוא גוף המצוה וטובים הוא האור והחיות דהמצוה (כוונת המצוות), וע"י התשובה, שעל ידה הוא גילוי עצם הנשמה, המעשים (דהמצוות) עצמם הם טובים ומאירים, שמאיר בהם בגילוי הכוונה שמצד עצם הנשמה.

ו) **ויהי** רצון, דכיון שנמצאים כעת בסעודה שלישית דשבת ששייכת למנחת שבת, ובפרט שהקריאה בתורה דמנחת שבת זה היא אלה תולדות נח נח, תהי' מנוחה מכל הענינים המבלבלים לעבודת ה', הן בנוגע לעניני הגוף והן בנוגע לעניני הנשמה, וכנ"ל (סעיף ג) שהמנוחה דמנחת שבת כוללת שני הענינים. וכיון שאת העולם נתן בלבו של האדם⁵², עי"ז תומשך המנוחה גם בכל העולמות, ניחא לעליונים וניחא לתחתונים (כנ"ל סעיף א). ויתירה מזו, דכמו שנח ראה עולם חדש⁵³ (דנוסף לזה שהי' ניחא בכל העולמות, נעשה גם חידוש בעולם), כן נזכה בקרוב ממש לעולם חדש, השמים החדשים והארץ החדשה⁵⁴, ובפרט לאחר הקריאה בתורה (בשחרית) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ⁵⁵, שע"י פועלים שהקב"ה בורא מחדש את

45) וכמו שהוא בפשטות, שהוא איש אחד שנכפל שמו.

46) פרש"י ריש פרשתנו.

ולפירוש הראשון שבפירוש רש"י שתולדות נח הם כפשוטם — יש לומר, דג' בני נח הם ג' הקוין חג"ת (ארה"ת פרשתנו סג, א. תו"א ר"פ וישב), שהם תורה עבודה וגמ"ח. וכאשר קיום המצוות הוא באופן דצוותא וחיבור עם אור"ס מצוה המצוות (הענין דנח נח שתי פעמים) — ג' הענינים דתורה עבודה וגמ"ח הם כולא חד.

47) פרשתנו ח, כא"כב. ולהעיר, שע"י הקרבנות שהקריב נח נעשה קיום העולם עוד יותר מכמו שהי' בתחילה (קיום באופן ד"לא ישבותו"), ע"ד המעלה דבע"ת לגבי צדיקים.

48) ולהעיר מהמשך תער"ב ח"א פרי"א (ע' תח) דענין "וגם את נח באהבה זכרת" הוא "מפני האהבה עצמית", "מצד עצם מעלת נש"י".

49) לקו"ת רד"ק פ"ד פה, א. שה"ש יז, ג. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1053 ואילך.

50) אבות פ"ד מ"ז.

51) דפירוש טובים הוא מאירים כמ"ש (בראשית א, ד) את האור כי טוב (לקו"ת שה"ש שם).

52) ע"פ ל' הכתוב — קהלת ג, יא. וראה לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב.

53) ב"ר פרשתנו פ"ל, ח.

54) ישע"י סו, כב. וראה ד"ה כי כאשר השמים החדשים בתו"א בראשית (א, סע"ג ואילך) ובלקו"ת שה"ש

(מת, ג ואילך).

55) בראשית א, א.

השמים ואת הארץ וכל צבאיהם. ובקרוב ממש יהי' בנין בית המקדש השלישי שכנגד יעקב⁵⁶, שבו נכללים גם ביהמ"ק הראשון והשני⁵⁷ שכנגד אברהם ויצחק⁵⁶ — בדוגמת מנחת שבת וסעודה השלישית דשבת, נחלת יעקב⁵⁸, הכוללת גם שתי השבתות דמעלי שבתא ודיומא דשבתא. ועוד ועיקר, שכל זה יהי' בקרוב ממש, ממש.

---

(56) פסחים פח, א. וראה לקו"ת מטות פג, ג-ד.

(57) זח"ג רכא, א.

(58) ישעי' נח, יד. שבת קיח, סע"א ואילך. זח"ב פח, ב. וראה אוה"ת פרשתנו סב, סע"ב ואילך.